

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГІГІЄНА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ» ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗА ВИМОГАМИ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Грабик Н.

Тернопільський національний педагогічний національний ім. В. Гнатюка

Анотації. У статті аналізується зміст навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» та організаційні засади її викладання в умовах ECTS. Розкриваються види діяльності і форми контролю навчального процесу студентів. Наводиться шкала оцінювання навчальних досягнень студентів.

Ключові слова: Болонський процес, кредитно-трансферна система, зміст навчальної дисципліни.

Вступ. Входження України в освітній і науковий простір Європи вимагає модернізації освітньої діяльності в контексті Європейських вимог. Однією із передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу [2; 3].

Запровадження кредитно-трансферної системи є важливим чинником стимулювання ефективності роботи викладача і студента [4]. Модернізація змісту навчально-виховного процесу з урахуванням вимог сьогодення передбачає визначення змісту навчальної дисципліни та організаційні засади її викладання, розробку об'єктивних критеріїв оцінки знань і вмінь студентів. Цей процес стосується і навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання».

Аналіз фахової науково-методичної літератури [1], вказує на недостатнє розкриття впровадження кредитно-трансферної системи у викладанні навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» у практику факультетів фізичного виховання вищих навчальних закладів.

Мета роботи. Розробити і теоретично обґрунтувати організаційні засади викладання навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту в умовах ECTS.

Виклад основного матеріалу. Викладання курсу «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» на факультеті фізичного виховання є важливою умовою якісної підготовки спортивного педагога. Він дозволяє розширити коло знань майбутніх фахівців, що знаходяться на межі медико-біологічного та педагогічного циклів дисциплін, які викладаються на факультеті. Без дотримання відповідних гігієнічних норм і вимог в процесі за-

нять фізичною культурою не можливо досягнути позитивного результату у зміцненні здоров'я та підвищенні фізичного розвитку школярів.

Майбутнім учителям необхідні гігієнічні знання для: правильної організації занять фізичними вправами; нормування фізичного навантаження; забезпечення належних матеріально-технічних умов проведення навчально-тренувального процесу; формування гігієнічних знань і навиків у школярів та спортсменів.

Згідно навчального плану для засвоєння студентами даної дисципліни відводиться 3 кредити (відповідно ECTS), що становить 108 годин. Заліковий кредит представлений модулями аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студента, які, у свою чергу, містять змістові модулі — теоретична і практична підготовка, контрольні заходи, робота з інформаційними джерелами, індивідуально навчально-дослідна робота (табл. 1).

Модуль 1 «Аудиторна робота» визначає обсяг знань і умінь, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення курсу гігієни фізичного виховання і складається з 3 змістових модулів (ЗМ1, ЗМ2, і ЗМ3). До ЗМ1 включені теми, які визначають рівень теоретичної підготовленості студента (табл.2). Кожна тема ЗМ1 оцінюється за чотирьохбальною шкалою шляхом комп'ютерного тестування. Практичну готовність студента з курсу гігієни визначає рівень умінь, якими оволодів студент під час виконання лабораторних і практичних занять — ЗМ2. Практичну готовність студента оцінюється від одного до чотирьох балів, залежно від складності практичного завдання. Змістовий модуль 3 проходить у формі заліку за який студент може отримати 5 балів.

Самостійна робота (модуль 2) студента передбачає опрацювання тем, які виведені на самостійне

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання»

ЗАЛІКОВИЙ					
Модуль 1	Аудиторна робота	Змістовий модуль 1	Теоретична підготовка	40	70
		Змістовий модуль 2	Практична підготовка	25	
		Змістовий модуль 3	Залік	5	
Модуль 2	Самостійна робота	Змістовий модуль 1с	Теоретична підготовка	15	20
		Змістовий модуль 2с	Робота з інформаційними джерелами	5	
Модуль 3	Індивідуальна робота	Змістовий модуль 1і	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	10	10
Усього балів				100	

Таблиця 2.

Заліковий кредит

МОДУЛЬ I. АУДИТОРНА РОБОТА — 70 балів										Сума
Змістовий модуль 1. Теоретична підготовка.										40
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	T ₉	T ₁₀	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Змістовий модуль 2. Практична підготовка.										25
L ₂	L ₃	L ₄	L ₅	L ₆	L ₇	L ₈	L ₉	L ₁₀	L ₁₁	
2	2	2	2	3	2	2	2	4	4	
Змістовий модуль 3. Залік.										5
МОДУЛЬ II. САМОСТІЙНА РОБОТА — 20 балів.										15
Змістовий модуль 1с. Теоретична підготовка.										
T ₁			T ₂			T ₃				
5			5			5				
Змістовий модуль 2с. Робота з інформаційними джерелами.										
МОДУЛЬ III. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА — 10 балів.										10
Усього балів										100

опрацювання та роботу з додатковими інформаційними джерелами. Кожна тема ЗМ1с оцінюється за п'ятибальною шкалою шляхом комп'ютерного тестування. За роботу з додатковими інформаційними джерелами (ЗМ2с) та поглиблені знання з ок-

ремех тем навчальної програми, виконавець може отримати до 5 балів.

Індивідуальна робота (модуль 3) студента представлена тематикою індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ), мета яких закріпити

Орієнтовний розподіл годин з урахуванням тем для самостійного опрацювання студентами

Розділи і теми	Кількість годин		
	1	2	3
Загальна гігієна			
Вступ. Гігієна повітря	2	2	4
Гігієна води і загартування	2	2	4
Гігієна шкільна			
Гігієнічні вимоги до умов занять фізичною культурою	4	4	6
Гігієна харчування школярів	2	4	5
Особиста гігієна школяра	2		7
Гігієна фізичного виховання			
Гігієна навчання та фізичного виховання дітей шкільного віку	4	4	6
Гігієнічні вимоги до занять окремими видами спорту	2	2	5
Особливості харчування спортсменів	2	2	7
Методика формування гігієнічних знань і навиків у школярів			
Аналіз змісту навчальних програм з предмету «Фізична культура» (гігієнічний аспект)	2	2	5
Методика формування знань гігієнічного характеру в учнів різного віку	2	2	5
Всього	24	24	54

Примітка: 1 — лекції; 2 — практичні заняття; 3 — самостійна робота.

знання з гігієни фізичного виховання і навчитися їх застосовувати в процесі фізичного виховання школярів. Даний вид роботи виконується згідно вимог положення про ІНДЗ. За виконання ІНДЗ (ЗМ1і) студенту може бути нараховано до 10 балів.

Контроль успішності навчання студента представлено системою, яка включає нарахування балів за окремі види навчальної діяльності студента, за змістові модулі (табл. 2). Підсумковий бал з навчальної дисципліни визначається сумою балів, одержаних студентом за окремі форми навчальної діяльності і в сумі складає 100 балів.

Зміст навчальної програми курсу «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» включає чотири розділи: загальна гігієна, шкільна гігієна, гігієна фізичного виховання, методика викладання гігієнічних знань в загальноосвітній школі (табл. 3).

На лекціях розглядаються основні питання гігієни, найбільш складні розділи програми, нові дані, які відсутні в навчальних посібниках. Лекційний матеріал визначає напрямок, основний зміст і характер інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів з гігієни.

Основна дидактична мета практичного заняття — розширення, поглиблення і деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в про-

цесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Студенти згідно з тематичним планом проведення практичних занять самостійно опрацьовують лекційний матеріал та рекомендовану літературу з відповідної теми, готують, при потребі, необхідні дидактичні матеріали та виконують домашні завдання.

На практичних заняттях студенти навчаються планувати зміст і місце проведення занять з фізичної культури протягом доби в залежності від стану метеорологічних факторів; дають гігієнічну оцінку уроку фізичної культури; оволодівають методикою гігієнічної оцінки умов занять, режиму дня; визначають добові енерговитрати; проводять гігієнічну оцінку та складають харчовий раціон школяра. Передбачається відвідування студентами спортивних споруд, плавальних басейнів для ознайомлення з їх санітарно-гігієнічним станом, методами очистки води, повітря тощо. На практичних заняттях студенти вивчають особливості планування навчального матеріалу з гігієни, готують план-бесіду для учнів за гігієнічною тематикою; складають програму вивчення теоретико-методичних питань (гігієнічний аспект).

Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: підручник, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, практикум, таблиці, схеми тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента (тести, пакет контрольних завдань тощо). Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з гігієни може виконуватися у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. Форми самостійної роботи є різноманітними: завершення робіт, які були розпочаті на заняттях, анкетування учнів, аналіз навчальної документації, підготовка планів-бесід на гігієнічну тематику, виготовлення унаочнення, робота студентів над навчально-дослідними завданнями.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на контроль при проведенні лабораторних або індивідуальних занять.

Науково-методичне забезпечення навчальної програми з гігієни фізичних вправ представлено інтерактивним комплексом, який включає робочу програму, тексти лекцій, протоколи лабораторно-практичних занять, тестові завдання, довідкова інформація (словник, наочність), основна і додаткова література, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

Висновок. Таким чином, реалізація змісту навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» в умовах кредитно-трансферної системи підготовки фахівців дозволяє поєднувати: різні форми контролю; види діяльності: аудиторна, самостійна та індивідуальна роботи, які включають теоретичну і практичну підготовку, контрольні заходи, роботу з інформаційними джерелами, індивідуально навчально-дослідну роботу. Це дає змогу виявляти індивідуальні можливості студентів і здійснювати мотиваційний вплив на їх навчальну діяльність.

Перспективи. Подальше дослідження буде спрямоване на визначення ефективності запропонованої методики викладання навчальної дисципліни «Гігієна фізичного виховання з методикою викладання» за вимогами кредитно-трансферної системи підготовки фахівців.

Список літератури

1. *Збірник програм* біологічних дисциплін для спеціальностей 7.010103 «Вчитель фізичної культури і валеології»/ Укладач В.Г. Омеляненко. — Тернопіль, Вид-й відділ ТДПУ, 2002. — 153 с.
2. *Модернізація* вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Укл.: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Лемківський, Ю.В. Сухарніков; відпов. Ред. М.Ф. Степко. — К., 2004. — 24 с.
3. *Олійник М.О., Мулик В.В., Булах А.О.* Реформування системи освіти відповідно до Булонської угоди // Слобожанський науково-спортивний вісник. — 2004. — вип. 7. — С. 3—5.
4. *Положення* про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / Укл.: Груб'янюк В.В., Бабин І.І, Гузар О.В. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. — 48 с.

Надійшла до редакції 28.10.2008 р.

Грaбик Н. Содержание учебной дисциплины «Гигиена физического воспитания с методикой преподавания» и особенности его реализации за требованиями кредитно-трансферной системы подготовки специалистов. В статье анализируется содержание учебной дисциплины «Гигиена физического воспитания с методикой преподавания» и организационные основы ее преподавания в условиях ECTS. Раскрываются виды деятельности и формы контроля учебного процесса студентов. Наводится шкала оценивания учебных достижений студентов.
Ключевые слова: Болонский процесс, кредитно-трансферная система, содержание учебной дисциплины.

Hrabyk N. Table of contents of educational discipline «Hygiene of physical education with a method teaching» and features of his realization after the requirements of the credit-transfer system of preparation of specialists. In the article maintenance of educational discipline is analysed «Hygiene of physical education with the method of teaching» and organizational bases of its teaching in the conditions of ECTS. The types of activity and form of control of educational process of students open up. The scale of evaluation of educational achievements of students is pointed.
Keywords: bologna process, credit-transfer system, maintenance of educational discipline.